

SKOLERS TRANSPORT AF ELEVER TIL KULTURINSTITUTIONER OG EKSTERNE LÆRINGSMILJØER

En kortlægning af nationale erfaringer fra skoler, kommuner, kulturinstitutioner og andre eksterne læringsmiljøer

PIXI-UDGAVE

INDHOLD

Om denne publikation.....	2
Overordnet konklusion.....	3
Del 1: Offentlig transport.....	5
Del 2: Logistik ifbm. transport.....	7
Del 3: Læring under transport.....	8
Del 4: Geografiske forskelle.....	9
Del 5: Eksisterende transportløsninger.....	11
Del 6: Bidrag til løsninger.....	13

Denne publikation er en pixi-udgave af kortlægningen "Skolers transport af elever til kulturinstitutioner og eksterne læringsmiljøer - En kortlægning af nationale erfaringer fra skoler, kommuner, kulturinstitutioner og andre eksterne læringsmiljøer". Kortlægningen kan læses i sin fulde længde på www.skoletjenestenetvaerk.dk.

Kortlægningen er udarbejdet med bidrag fra de ansatte i *Nationalt netværk af skoletjenester*. Projektgruppen består af projektmedarbejdere Marie Festersen Andersen og Maria Havgry samt projektledere Marie Damsgaard Andersen og Maria Kangas Christensen. Find kontaktoplysninger på www.skoletjenestenetvaerk.dk/kontakt. Kortlægningen er udarbejdet for Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling og Kulturministeriet.

Nationalt netværk af skoletjenester

Gyldenløvesgade 15 - 3. sal

1600 København V

kontakt@skoletjenestenetvaerk.dk

www.skoletjenestenetvaerk.dk

Forsidefoto: Istock

OM DENNE PUBLIKATION

Denne publikation er en pixi-udgave af kortlægningen "Skolers transport af elever til kulturinstitutioner og eksterne læringsmiljøer" udarbejdet af Nationalt netværk af skoletjenester i 2016. Kortlægningen samler nationale erfaringer fra skoler, kommuner, kulturinstitutioner og eksterne læringsmiljøer med relevans for samarbejdet mellem disse aktører. Denne publikation præsenterer kortlægningens vigtigste resultater. Først præsenteres kortlægningens overordnede konklusion, hvorefter den suppleres med delkonklusioner med tilhørende anbefalinger til forskellige aktører.

BAGGRUND

I foråret 2013 besluttede kulturministeren i samarbejde med børne- og undervisningsministeren at understøtte samarbejdet mellem skoler og kulturinstitutioner. Formålet var at styrke anvendelsen af kulturinstitutionernes læringsressourcer i skolernes undervisning. Der blev i denne forbindelse vedtaget at etablere et 3½-årigt koordinerende netværk af skoletjenester kaldet *Nationalt netværk af skoletjenester*. *Nationalt netværk af skoletjenester* blev etableret i 2013 og igangsatte arbejdet i 2014. Som en del af opdraget skal *Nationalt netværk af skoletjenester* afdække og formidle praksiseksempler og erfaringer fra hele landet med relevans for samarbejdet mellem skoleverdenen, kommuner, kulturinstitutioner og andre eksterne læringsmiljøer. Denne publikation er en pixi-udgave af den anden kortlægning i rækken, der følger den første kortlægning "Kommunernes understøttelse af kulturinstitutionernes undervisning", der blev publiceret i 2014.

FORMÅL

Transport af elever kan være en begrænsende faktor i forhold til skolernes muligheder for at benytte sig af undervisningstilbud på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer. Fra formelle samarbejder og daglig dialog er det *Nationalt netværk af skoletjenesters* erfaring, at transportudfordringen ofte italesættes som en afgørende begrænsende faktor af aktører fra såvel kulturinstitutioner som kommuner og skoleverdenen. Opmærksomhed på udfordringen er at finde hos både de udførende lærere og undervisere fra kulturinstitutioner samt på lederniveau og politisk niveau. Transport af elever kommer således til at fremstå som en udfordring i forhold til realiseringen af den åbne skole. Selvom udfordringer med transport ofte italesættes i forbindelse med realiseringen af den åbne skole, er der ikke lavet systematiske eller nationalt dækkende kortlægninger af skolernes erfaringer med transport af elever til og fra undervisning på kulturinstitutioner og andre

eksterne læringsmiljøer. Det vides derfor ikke, hvor store transportudfordringerne reelt er, hvilken betydning transportudfordringerne har for skolernes brug af kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer, og hvordan de bliver løst i praksis. Formålet med denne kortlægning er således at kvalificere de forestillinger, forskellige aktører gør sig omkring skolernes transportudfordringer, ved at afdække, hvordan skolerne reelt transporterer deres elever, og hvilke udfordringer de oplever i denne forbindelse. Kortlægningen identificerer desuden en række transportløsninger, der har til hensigt at imødekomme skolernes transportudfordringer, hvilket forhåbentlig kan inspirere til hensigtsmæssige måder at løse de transportudfordringer, som skolerne oplever i forbindelse med realiseringen af den åbne skole. *Nationalt netværk af skoletjenester* belyser med denne kortlægning:

- Hvilke transportformer landets skoler gør brug af, når de transporterer elever til og fra undervisning på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer?
- Hvilke udfordringer og muligheder landets skoler oplever i forbindelse med brugen af forskellige transportformer?
- Hvordan skolernes transportudfordringer forsøges løst gennem forskellige transportløsninger?
- Hvilke regionale forskelle der gør sig gældende, hvad angår transport af skoleelever?

METODE

Datamaterialet til denne kortlægning er indsamlet ved en kombination af kvalitative og kvantitative metoder, henholdsvis en spørgeskemaundersøgelse blandt landets folkeskoleledere samt enkeltinterviews med henholdsvis grundskolelærere og bidragsydere til transportløsninger.

OVERORDNET KONKLUSION

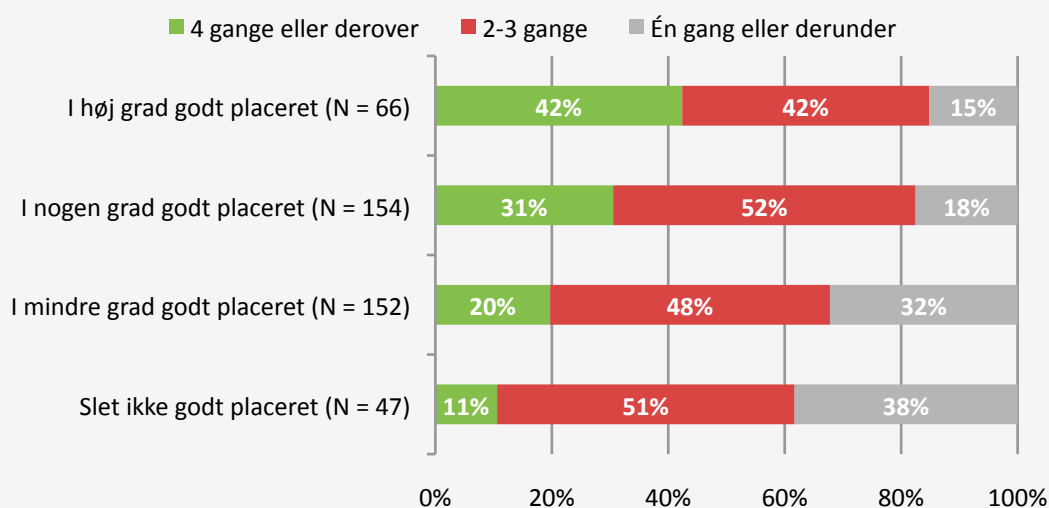
Gode transportmuligheder har betydning for omfanget af skolernes brug af undervisningstilbud på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer, men transportmulighederne er ikke en altafgørende faktor for skolernes brug af disse undervisningstilbud.

BETYDNINGEN AF SKOLERNES GEOGRAFISKE PLACERING

Kortlægningens overordnede konklusion handler blandt andet om sammenhængen mellem skoleledernes vurdering af deres skoles geografiske placering og omfanget af skolernes brug af undervisningstilbud på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer, hvilket ses i figuren herunder. Af figuren ser vi, at andelen af skoler, hvor eleverne kommer ud til undervisning på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer fire gange eller derover, er større, jo bedre skolen er placeret geografisk i forhold til relevante kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer. Dette indikerer altså, at skolernes geografiske

placering har betydning for, hvor ofte skolens elever kommer ud til undervisning på kulturinstitutioner og andre eksterne læringsmiljøer. Dette kan blandt andet skyldes, at de skoler, der i mindre grad er godt placeret i forhold til relevante kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer, ikke har adgang til gode transportmuligheder, der kan opveje skolens geografiske placering. Derudover kan det tænkes, at skolelederne, i deres besvarelse af, hvor godt deres skole er placeret geografisk, har taget højde for, om de har gode transportmuligheder til rådighed, hvilket dermed kan have påvirket deres svar.

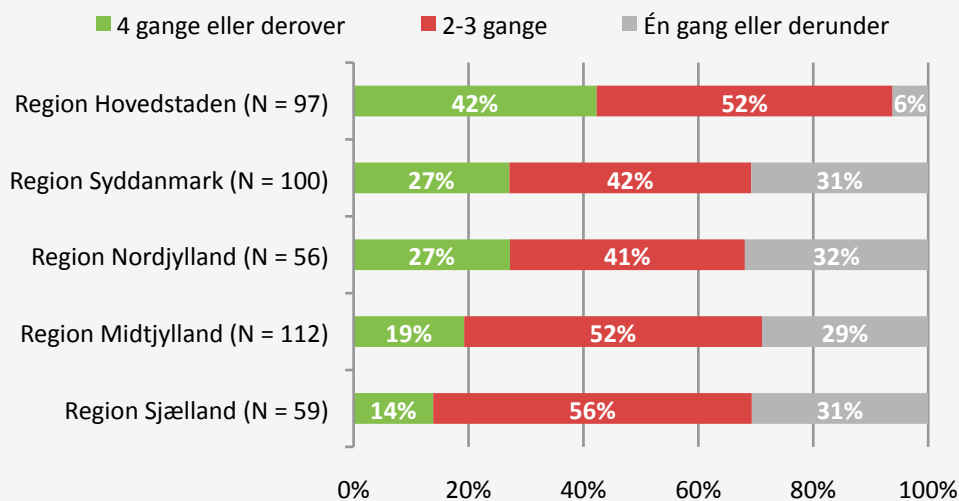
Skolernes geografiske placering i forhold til relevante kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer sammenholdt med hvor meget eleverne kommer ud til undervisning

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema til skoleledere, 2015.

Note: Figuren baserer sig på besvarelser fra spørgsmålene "Hvor mange gange vurderer du, at din skoles elever i gennemsnit kommer ud til undervisning på en kulturinstitution/eksternt læringsmiljø i skoleåret 2014/2015?" og "I hvilken grad er din skole godt placeret geografisk i forhold til de kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer, I ønsker at benytte?".

Skolernes brug af undervisningstilbud på kulturinstitutioner og andre eksterne læringsmiljøer fordelt på region

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema til skoleledere, 2015.

Note: Figuren baserer sig på besvarelser fra spørgsmålet "Hvor mange gange vurderer du, at din skoles elever i gennemsnit kom ud til undervisning på en kulturinstitution/eksternt læringsmiljø i skoleåret 2014/2015?".

REGIONALE FORSKELLE

Ser vi på de regionale forskelle i, hvor ofte skolernes elever kommer ud til undervisning på kulturinstitutioner og andre eksterne læringsmiljøer, bliver det igen tydeligt, at tilstedeværelsen af gode transportmuligheder har betydning for omfanget af skolernes brug af undervisningstilbud på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer.

I figuren herover ser vi, at cirka halvdelen af eleverne på nationalt plan kom ud til undervisning på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer mellem to og tre gange sidste skoleår, men at der er forholdsvis store forskelle på, hvor ofte eleverne kom ud inden for samme geografiske område. Det ses også, at knap en tredjedel af alle elever på nationalt plan i gennemsnit kun fik undervisning på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer én gang eller derunder sidste skoleår. At ovenstående figur ser vi blandt andet, at Region Hovedstaden, der har det mest omfattende offentlige transportnet, har en væsentlig højere frekvens af undervisning på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer end de øvrige regioner. Dette indikerer, at tilgængeligheden af gode offentlige transportmuligheder kan have betydning for, hvor ofte eleverne kommer ud til undervisning på kulturinstitutioner/

eksterne læringsmiljøer. At eleverne i Region Hovedstaden kommer oftere ud end elever i de øvrige regioner, kan dog også skyldes andre faktorer, f.eks. at der er en større koncentration af relevante kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer i Region Hovedstaden end i de øvrige regioner.

At gode transportmuligheder ikke er en altafgørende faktor for skolernes brug af undervisningstilbud på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer, kommer blandt andet til udtryk i skoleledernes besvarelser af hvor ofte deres elever kom ud til undervisning. Selv blandt de skoleledere, der vurderer, at deres skoler slet ikke er godt placeret geografisk i forhold til relevante kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer, angiver 62 pct., at deres elever kommer ud til undervisning to gange eller mere på et år. Det tyder på, at skolerne er gode til at finde løsninger på udfordringerne f.eks. ved at bruge forældrekoordination eller ved at vælge undervisningstilbud på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer i lokalområdet.

Denne overordnede konklusion suppleres med en række delkonklusioner og anbefalinger, der kan læses på de følgende sider.

DEL 1

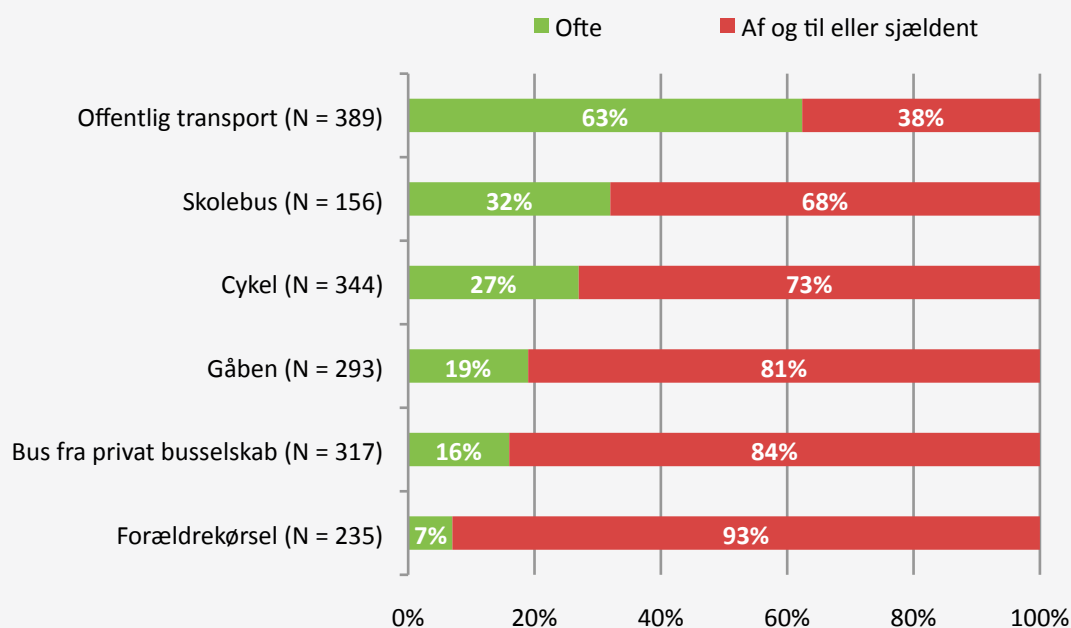
OFFENTLIG TRANSPORT

Offentlig transport er den transportform, der både anvendes af flest skoler og anvendes hyppigst. Fokus på at forbedre skolernes forhold i den offentlige transport vil derfor have størst betydning for skolerne sammenlignet med en forbedring af de øvrige transportformer.

Kortlægningen viser, at offentlig transport er den mest anvendte transportform blandt skolerne til transport af elever til og fra undervisning på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer. 97 pct. af skolelederne angiver, at de i skoleåret 2014/2015 benyttede offentlig transport til at

transportere deres elever, og 63 pct. af disse skoleledere angiver, at de brugte transportformen ofte. Sammenlignet med de andre transportformer skolerne gør brug af, som ses i figuren herunder, er offentlig transport således den transportform, der anvendes hyppigst.

Skolernes brug af transportformer til transport af elever til og fra undervisning på kulturinstitutioner og andre eksterne læringsmiljøer

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema til skoleledere, 2015.

Note: Figuren baserer sig på besvarelser fra spørgsmålet "Hvor ofte brugte din skole (TRANSPORTFORM) til at transportere elever til og fra undervisning på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer i skoleåret 2014/2015?".

Brugen af offentlig transport til at transportere eleverne til og fra undervisning på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer er dog forbundet med en række udfordringer for skolerne, der både relaterer sig til økonomi, logistik og tidsforbrug. Da det er dyrt for skolerne at købe billetter til hver enkelt elev, når der rejses med den offentlige transport, benytter mange skoler sig af kollektive betalingsformer, dvs. rabatordninger der er målrettet skoler, institutioner eller andre større grupper. Det er for eksempel gruppebillet, skolekort, turkort, udflugtsbillet eller lignende. Ofte gælder der særlige betingelser for skolernes rejse med disse rabatordninger, men hvilke betingelser, der opstilles, varierer meget fra trafikelskab til trafikelskab. En betingelse, der dog ofte gør sig gældende, er, at skolerne kun må rejse i et begrænset tidsrum midt på dagen. Det kan skabe logistiske udfordringer for lærerne, når de planlægger transporten af elever til og fra undervisningstilbud på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer, der ofte er planlagt til at begynde på et bestemt tidspunkt. I forhold til tidsforbruget i forbindelse med brug af offentlig transport oplever både ledere og lærere, at selve transporttiden kan være lang blandt andet på grund af mange skift eller ventetid mellem forskellige transportmidler, og nogle gange kræver rejser med skoleklasser i den offentlige transport, at læreren forud for rejsen booker plads, hvilket også kan være tidskrævende. Alt i alt er der altså mange forskelligartede udfordringer på spil i forbindelse med skolernes brug af offentlig transport til at transportere elever til og fra undervisning på kulturinstitutioner og andre eksterne læringsmiljøer.

Da brugen af offentlig transport er så udbredt over hele landet, vil en forbedring af vilkårene for brugen af den have størst betydning for skolerne som helhed sammenlignet med en forbedring af de øvrige transportformer. Det er interessant i denne sammenhæng, at økonomien ikke fremhæves som den største udfordring ved brug af den offentlige transport, men derimod som en udfordring, der har lige så stor betydning som udfordringer relateret til logistik og tidsforbrug. Overordnet set er den offentlige transport den transportform, hvor faktorerne økonomi, logistik og tidsforbrug vurderes som mest ligeværdige udfordringer, sammenlignet med de øvrige transportformer.

ANBEFALINGER

- **For aktører bag transportløsninger (eksisterende såvel som fremtidige):**

Vær opmærksom på, om de transportløsninger, der involverer brug af offentlig transport, retter fokus på, hvordan skolernes adgang til denne transportform kan forbedres. En forbedring af skolernes adgang til den offentlige transport, vil komme flest skoler til gode sammenlignet med andre transportformer. Ved forbedring af adgangen til brug af offentlig transport er det vigtigt, at der ikke kun fokuseres på at reducere prisen, men i lige så høj grad på at minimere udfordringer med logistik og tidsforbrug.

DEL 2

LOGISTIK IFBM. TRANSPORT

Logistik i forbindelse med transport har stor betydning, både når lærere vælger hvilke undervisningstilbud, de vil gøre brug af på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer, og når de skal vælge hvilken transportform, de skal benytte for at komme derhen.

Kortlægningens data indikerer, at logistiske udfordringer har stor betydning for lærernes overvejelser, både når de skal vælge undervisningstilbud, og når de skal vælge transportform. Skoledagens længde, og det tidsrum den finder sted i, har for eksempel stor indflydelse på lærernes valg og planlægning af undervisning på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer, og dermed også på deres valg af transportform. De logistiske udfordringer handler for lærerne bl.a. om, at hverken elever eller lærere må komme for sent tilbage til skolen pga. andre forpligtigelser, men også sammenhængen mellem elevernes mødetid og mulig afgangstid kan skabe unødigt ventetid. Usikkerhed om afgangstider og om, hvorvidt klassen kan risikere at strandes på en destination, fylder hos lærerne. De logistiske udfordringer kan have betydning for, hvilke transportformer lærerne anser som mulige at anvende, og dermed også for hvilke transportformer, de fravælger.

“Man har den her tidsfaktor, at man skal nå tilbage til lige præcis 12.30, for der går toget”

Lærer, Sjælland

Særligt i forhold til brugen af offentlig transport knytter der sig logistiske udfordringer for skolerne, hvilket ofte er forbundet med den betalingsform, der benyttes. Til flere af de rabatordninger, der findes i den offentlige transport landet rundt, er der som tidligere nævnt knyttet nogle bestemte betingelser for skolernes rejser. Her er der særligt restriktioner på, hvilket tidsrum skolerne må rejse med den offentlige transport i, og det skaber logistiske udfordringer for skolerne.

“Vi gik til stationen. Det der HT-kort gælder jo først fra kl. 9, så nu når man møder i skole kl. 8, og man skal være et sted halv ti, så er det noget med lige at passe ind, hvordan kommer vi derhen”

Lærer, Sjælland

Selve billetkøbet, afgangs- og transporttider samt usikkerhed omkring plads og forsinkelser er logistiske udfordringer, der er forbundet med brugen af offentlig transport. Hvad angår andre transportformer, f.eks. brug af gåben eller cykel, knytter de logistiske udfordringer sig til afstanden til kulturinstitutionerne/de eksterne læringsmiljøer, mens forældrekørsel for eksempel er forbundet med logistiske udfordringer i forhold til at arrangere selve kørslen. Logistiske udfordringer spiller altså en betydelig rolle i forhold til skolernes anvendelse af transport til og fra undervisningstilbud på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer. Du kan læse mere om de logistiske udfordringer, der knytter sig til skolernes brug af de forskellige transportformer, i den fulde kortlægningsrapport.

ANBEFALINGER

- **For aktører bag transportløsninger (eksisterende såvel som fremtidige):**
Vær opmærksom på, at skolernes logistiske udfordringer ved brug af transportløsningen kan minimeres ved f.eks. at gøre tidspunkter for anvendelsen af transportløsningen så fleksible som muligt.

DEL 3

LÆRING UNDER TRANSPORT

For eleverne er der et stort læringspotentiale forbundet med transport til og fra undervisningstilbud på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer, og lærerne tager højde for, hvilken læring de forskellige transportformer kan bidrage til.

Kortlægningen viser, at både skoleledere og særligt lærere har opmærksomhed på det læringspotentiale der er forbundet med transporten til og fra kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer. Transporten er ikke bare medvirkende til at opdrage og danne eleverne, den kan også medvirke til at styrke deres sociale relationer. Samtidig lærer eleverne de regler, der er forbundet med brug af de enkelte transportformer. For eksempel lærer eleverne færdselsregler i forbindelse med cykling og regler for opførsel i det offentlige rum, når de rejser med den offentlige transport.

“...det er også det med at tage ud sammen og opleve verden sammen, og se ham der den hjemløse. Alle de her små oplevelser, som man også ser. Der er et dannende og opdragende element i det at skulle begå sig i det offentlige rum”

Lærer, Sjælland

Samtidig med at eleverne lærer regler, der er forbundet med brugen af forskellige transportformer, får de konkret erfaring med brugen af selve transportformen, så de på sigt kan benytte den på egen hånd.

“Børnene får en eller anden fornemmelse for at rejse, en realistisk rejse. Det giver også et eller andet med i bagagen, noget de kan tage med senere hen. Så kan man ligesom forberede dem på, hvordan det er at rejse, ud over når man bliver afleveret i en bus helt ved døren”

Lærer, Sjælland

ANBEFALINGER

- **For skoleverdenen:**
Vær opmærksom på at udnytte det læringspotentiale, der ligger i transportsituationen, og tag det med i overvejelserne, når der vælges transportform.
- **For kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer:**
Vær opmærksom på, hvor meget transporten fylder for både elever og lærere, når de skal benytte undervisningstilbud. Overvej, hvordan transporttiden kan spille sammen med den udbudte undervisning f.eks. ved at udvikle forslag til aktiviteter og øvelser, der kan gennemføres under transporten, og som dermed kan understøtte undervisningen.
- **For aktører bag transportløsninger:**
Vær opmærksom på, om læringspotentialer i forbindelse med brugen af den konkrete transportløsning udnyttes.

DEL 4

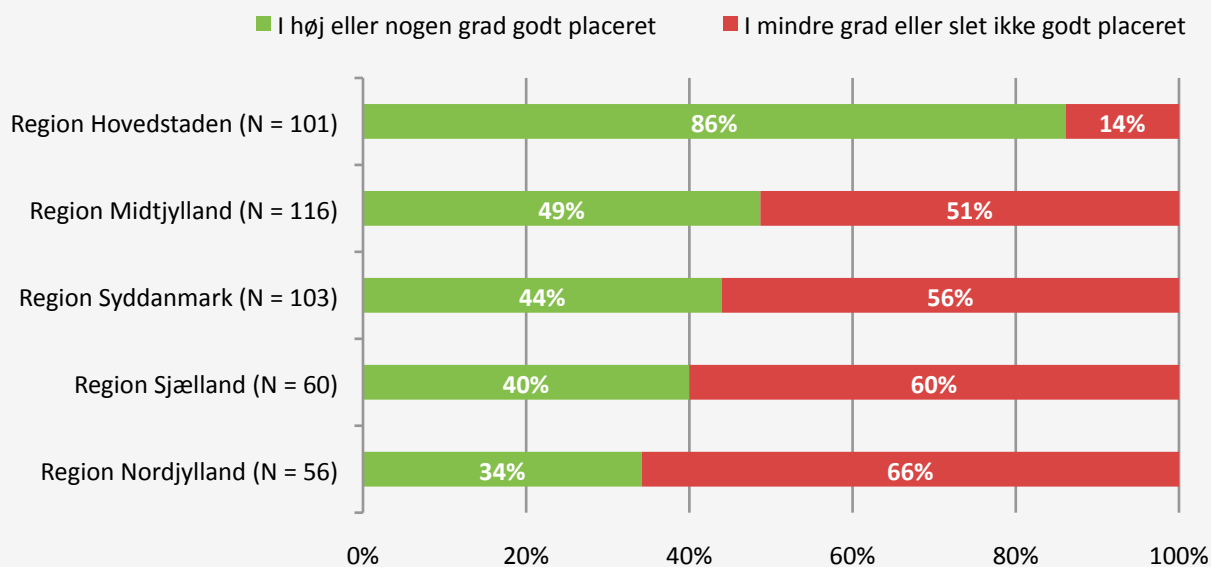
GEOGRAFISKE FORSKELLE

I landets fem regioner er der stor forskel på, hvilke udfordringer skolerne oplever med transport af deres elever til og fra undervisningstilbud på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer, og skolernes transportudfordringer kalder derfor på forskellige løsninger alt afhængig af, hvor de er placeret geografisk.

Kortlægningen viser, som tidligere nævnt, store regionale forskelle i, hvor mange gange eleverne kommer ud til undervisning på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer i løbet

af et skoleår. Dette relaterer sig blandt andet til skolernes geografiske placering i forhold til relevante kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer, hvilket vi ser i figuren herunder.

Skoleledernes vurdering af skolens geografiske placering i forhold til relevante kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer fordelt på region

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema til skoleledere, 2015.

Note: Figuren baserer sig på besvarelser fra spørgsmålet "I hvilken grad er din skole godt placeret geografisk i forhold til de kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer i ønsker at benytte?".

Kortlægningen viser endvidere, at der er store regionale forskelle på, hvilke transportformer, skolerne bruger, samt hvor ofte de anvender dem. Selvom offentlig transport er den transportform, der anvendes af den største andel af skolerne, er der stadig store regionale forskelle på, hvor ofte transportformen bruges, hvilket også gælder de øvrige transportformer. Hvor f.eks. kun 9 pct. af skolerne i Region Nordjylland ofte gør brug af gåben til at transportere elever til og fra undervisning på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer, gør det samme sig gældende for hele 31 % af skolerne i Region Syddanmark. Dette viser, at de geografiske forskelle har betydning, når man skal vurdere, hvor hensigtsmæssige de forskellige transportformer er for de enkelte skoler, herunder hvilke typer af udfordringer de forskellige regioner oplever med transportformerne. Ud over offentlig transport, som en meget stor del af skolerne bruger, er det altså ikke muligt at identificere én anden transportform, som alle skoler vil få ligeværdig glæde af at få styrket. Styrkelse af forskellige transportformer vil have forskellig betydning i forskellige

dele af landet. Det er vigtigt at påpege, at de regionale forskelle, der er observeret i denne undersøgelse, ikke kan bruges som argument for ensartethed inden for den enkelte region. Hvad der kendetegner de forskelle, der gør sig gældende inden for hver region – om der f.eks. er forskelle mellem by og land, befolkningstæthed eller noget tredje – har ikke været muligt at undersøge inden for rammerne af denne kortlægning. Du kan læse mere om de forskellige regioners karakteristika, i den fulde kortlægningsrapport.

ANBEFALINGER

- **For aktører bag transportløsninger (eksisterende såvel som fremtidige):**

Vær opmærksom på, at én transportløsning ikke nødvendigvis kan løse alle skolernes transportudfordringer, og tag højde for regionale karakteristika, når der udvikles løsninger.

Foto: Dorte Vind

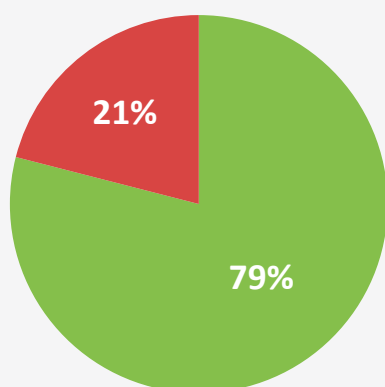
DEL 5

EKSISTERENDE TRANSPORTLØSNINGER

Eksisterende transportløsninger er eksempler på måder hvorpå forskellige aktører forsøger at imødekomme skolernes transportudfordringer. En transportløsning er en fuld eller delvis finansiering af transport af skolelever til og fra undervisning på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer. Finansieringen foregår ved, at der enten gives økonomiske midler til transport, eller ved at der stilles gratis transport til rådighed. Bidragsyderne kan f.eks. være en kommune eller en kulturinstitution. Kortlægningens resultater peger på, at prisen på transport har betydning for, hvor ofte eleverne kommer ud til undervisning på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer. En god transportløsning skal dog ikke kun være billig eller gratis for skolerne, men også tage højde for logistik og tidsforbrug, for at anvendeligheden øges.

PRISENS BETYDNING

Af kortlægningen fremgår det, at 79 pct. af de skoleledere, der vurderer, at deres elever fik mindre undervisning på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer i skoleåret 2014/2015, end de burde have haft, angiver prisen på transport som en af grundene hertil. I figuren herunder ser vi fordelingen af skoleledere, der angiver prisen på transport som en grund til, at deres elever fik mindre undervisning på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer, end de burde have haft (79 pct.), samt de skoleledere der *ikke* har angivet prisen på transport som en grund (21 pct.).

Kilde: Nationalt netværk af skoletjenesters spørgeskema til skoleledere, 2015 (N = 159).

At transporten til kulturinstitutionerne/de eksterne læringsmiljøer er for dyr for skolerne, er således i høj grad en medvirkende faktor til, at eleverne får mindre undervisning uden for skolen, end de burde have haft. Ofte kræver undervisningstilbud på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer en større eller mindre egenbetaling fra skolerne, og hertil kommer udgifter til transport af eleverne, hvilket samlet set udgør en væsentligt udgift for skolerne. Særligt lærerne oplever at måtte tage hensyn til økonomi, når de planlægger undervisning på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer.

“Prisen betyder ufattelig meget. I andre sammenhænge der er jeg ligeglad med priser, men i skoleregi der er prisen et meget vigtigt parameter. Vi får det her lille beløb pr. klasse pr. år, som vi så kan bruge til ekskursioner og ting og sager, og hvis vi er heldige, så rækker det til to ekskursioner. Vi skal både betale entre (...) transport kommer oven i ”

Lærer, Jylland

EKSISTERENDE TRANSPORTLØSNINGER

Flere kommuner, kulturinstitutioner og andre aktører har udviklet forskellige løsninger for at imødekomme skolernes økonomiske udfordringer i forbindelse med transport af deres elever til og fra undervisning på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer. Disse løsninger har vi valgt at betegne transportløsninger. Transportløsninger er forskellige måder at hjælpe skolerne på ved f.eks. at give økonomiske midler til transport eller ved, at der stilles gratis transportmidler til rådighed f.eks. en skolebus eller en kulturbus.

EKSEMPLER PÅ TRANSPORTLØSNINGER

- **Museum Vestjællands Kulturbus**
Skoler i en række af Vestsjællands kommuner kan ansøge om at bruge Kulturbussen i forbindelse med besøg på udvalgte kulturinstitutioner.
- **Esbjerg Kommunes kulturpas**
Alle kommunens 4. - 8. klasser er garanteret fire gratis rejser pr. skoleår med udvalgt offentlig transport.
- **Skive Kommunes åben skole-konto**
Skive Kommunes folkeskoler kan søge om midler til at dække transportudgifter, der relaterer sig til realiseringen af den åbne skole.

Selvom vi ser, at økonomi i forbindelse med transport af elever har en særligt fremtrædende betydning i forhold til skolernes anvendelse af undervisningstilbud på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer, er det vigtigt, at transportløsninger ikke kun har fokus på at minimere skolernes omkostninger ved at transportere elever til kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer. Kortlægningen viser nemlig, at det er en blanding af mange faktorer, der har betydning, når skolerne anvender forskellige transportformer. I forhold til skolernes udfordringer med brugen af forskellige transportformer vurderes økonomi, logistik og tidsforbrug som stort set ligeværdige udfordringer for transport af elever til kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer, afhængig af hvilken transportform, der gøres brug af. Logistikke udfordringer dækker f.eks. over udfordringer med store geografiske afstande eller udfordringer i forbindelse med planlægning af transporten.

Udfordringer med tidsforbrug relaterer sig blandt andet til lange transporttider, samt tidsforbrug i forbindelse med planlægning af transporten eller i forbindelse med ansøgning om midler til at dække transportudgifter. En god transportløsning, uanset om der f.eks. er tale om en pulje med penge, en kulturbus eller noget helt tredje, er altså en løsning, der både er billig eller gratis og ikke kræver for meget administrativt arbejde og tid for skolerne. Hvis ikke alle parametre tænkes ind i den enkelte transportløsning, risikerer man, at det ene parameter bliver en hindring for transportløsningens anvendelighed. I den fulde kortlægningsrapport kan du både se flere eksempler på transportløsninger samt læse detaljerede beskrivelser af dem.

ANBEFALINGER

- **For aktører bag transportløsninger (eksisterende såvel som fremtidige):**
Vær opmærksom på at undersøge, i hvor høj grad den konkrete transportløsning bidrager til løsning af både økonomiske, logistiske og tidsmæssige udfordringer og samtidig ikke skaber nye udfordringer for skolerne. Dette kan f.eks. gøres gennem en evaluering eller en forundersøgelse, der bl.a. undersøger lærernes (forventede) arbejdsprocesser i forbindelse med brug af transportløsningen. Efterfølgende anbefales det at fokusere på at optimere de mest begrænsende faktorer. Til inspiration for dette, kan der tages udgangspunkt i følgende spørgsmål:

Økonomi: Er eventuel egenbetaling for skoler forenelig med deres budgetter?

Logistik: Hænger tidsrummet for brugen af transportløsningen sammen med skoledagens udstrækning og kulturinstitutionerne/de eksterne læringsmiljøers åbningstider? Hvor krævende er booking/billetkøb? Er der usikkerhed forbundet med reservation af transporten? Kan transportløsningen bruges til alle de udflugtsmål, der er relevante for læreren? Hvordan sikres det, at lærerne på skolerne har kendskab til transportløsningen?

Tidsforbrug: Hvor lang tid tager transporten af eleverne? Hvor lang tid skal læreren bruge på forberedende arbejde f.eks. booking eller ansøgning?

DEL 6

BIDRAG TIL LØSNINGER

Skolernes transportudfordringer er forskelligartede, og omfatter blandt andet både udfordringer med økonomi, logistik og tidsforbrug. Derfor kræver skolernes transportudfordringer bidrag fra mange forskellige aktører for at blive løst.

Både eksterne aktører såvel som skolerne selv kan medvirke til at løse skolernes transportudfordringer. Kortlægningen viser, som tidligere nævnt, at der findes et bredt udvalg af transportløsninger, der kan medvirke til at imødekomme nogle af de udfordringer, skolerne oplever i forbindelse med transport af deres elever til og fra undervisning på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer. Disse transportløsninger er både drevet af kommunale såvel som private aktører f.eks. Skive Kommune, der tilbyder kommunens skoler økonomiske midler fra en åben skole-konto, eller Museum Vestjylland, der i samarbejde med en privat fond tilbyder skoler gratis transport med en kulturbus. Selvom disse transportløsninger er fordelagtige for skolerne, er der også udfordringer, der kan løses internt på skolen. Som tidligere nævnt spiller logistiske udfordringer ofte en stor rolle, når skolerne skal transportere elever til og fra undervisning på kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer, og kortlægningen viser eksempler på, hvordan nogle skoler selv forsøger at imødekomme disse udfordringer. Det gør de f.eks. ved at skabe et cykelberedskab med ekstra cykler og cykelhelme, der skal lette de logistiske udfordringer, der ofte er forbundet med transport på cykel.

“Vi har faktisk sådan et lille beredskab af låncykler. Vi har for eksempel også hjelme til dem, der glemmer det, for vi cykler ikke uden hjelme, men det sker jo, at der er nogen, der glemmer det”

Lærer, Fyn

ANBEFALINGER

- **For skoler:**
Vær opmærksom på, at skolen selv kan bidrage til anvendeligheden af lokale transportløsninger ved at udvikle understøttende procedurer og praksisser.
- **For kulturinstitutioner/eksterne læringsmiljøer:**
Vær opmærksom på, at I kan samarbejde med både skoler, kommuner og private aktører om at stille transportformer til rådighed.

Foto: Dorte Vind